

Germ. et præterea Clemens ipse lib. VII Constit. Apost. cap. 37. Anacleus epist. 1. Alexander epistol. 1. et Damasus in vita Petri.

Cæterum, Petro mortuo, Clemens in Sede Apostolica sedere noluit, donec vixerunt Linus et Cletus, qui ipsius B. Petri adiutores in Episcopali officio fuerant. Quocirca primus a Petro Pontifex non Clemens, sed Linus fuit. Id ita esse colligimus, primum ex Epiphonio, hæres. 27. qui ex sententia Veterum tradit, a Clemente Sedem recusatam, dum viverent Linus et Cletus. Deinde ex hac ipsa ambiguitate: si enim absque ulla contentione successisset Petro Clemens, aut Linus, aut quicumque alius; nulla certe questio de primo successore Petri extitisset: quemadmodum de primo successore Jacobi Hierosolymis, et Marci Alexandria, et ipsius Petri Antiochiæ, nulla unquam fuit questio.

Quia vero in Romana Ecclesia post Petri obitum sancta contentio ex humilitate nata est, et unus fuit, et alter esse debuit primus successor Petri, inde nonnulla obscuritas in hanc successorem invecata est. Atque ex his conciliari possunt Auctores, qui aut Clementem Lino, aut Linum Clementi anteponunt: siquidem Irenæus, Eusebius, Epiphanius, Optatus, Augustinus, Hieronymus, dum asserunt Petro Linum proxime successisse, verum asserunt, sed non negant id factum esse, quia Clemens Episcopatum illum recusaverat: porro Tertullianus, Hieronymus, Rufinus, et cæteri, qui Clementem a Petro successorem relictum esse scribunt, rem veram narrant, sed nec ipsi negant, Clementem eo tempore Sedem accipere noluisse.

Neque multum me movet, quod Pontificalis Damasi, Sophronius, et Simeon Metaphrastes in vita Lini dicunt, Linum ante Petrum obisse. Nam Sophronius, et Simeon recentiores sunt: Pontificalis vero Liber, qui Damaso tribuitur, dubie in hac re auctoritatis est: Auctores autem, qui Linum Petro successisse scribunt, cum antiquissimi, tum etiam plurimi et probatissimi sunt.

Jam vero post Linum Cletus, sive Anacleus, post quem Clemens quarto loco collocandus est. Auctores sunt Irenæus, Eusebius, Epiphanius, Hieronymus, item Canon Missæ vetustissimus, ubi legitur Lini, Cleti, Clementis: denique Ignatius in epist. ad Mariam Zarben. ubi significat, Clementem Anacleto successisse. Post Clementem Anacleus

alii sine dubio subjiendus est, ut Optatus, Augustinus, Damasus, et alii subjiunt.

Duos enim fuisse Anacleos, quorum alter etiam Cletus dicebatur; tametsi propter nominis similitudinem multi Veteres unum ex duobus fecerint. Primum nobis persuadet Ecclesie Catholice auctoritas, quæ duos festos dies in eorum memoriam celebrat: Cleti videlicet mense Aprili, et Anacleti mense Julio: et Cletum Romanum, atque Æmiliani filium; Anacleum Atheniensem, et filium Antiochi esse dicit. Nec enim credibile est, in re tanta Ecclesiam universam falli.

Deinde idem colligimus ex eo, quod aliqui Veterum Anacleum Clementi anteponunt, ut Ignatius, Irenæus, Eusebius: alii subjiunt, ut Optatus, Damasus, Augustinus; id enim argumento est, duos fuisse, non unum. Priorem porro Anacleum, etiam Cletum appellari solitum, inde constat, quod eundem omnino Pontificem, quem Ignatius, Irenæus, et Eusebius Anacleum vocant, Epiphanius, Hieronymus, Damasus, Joannes III et ipse sacrosanctus Missæ Canon Cletum nominant.

Neque vero mirum videri debet, propter nominis similitudinem a Veteribus quibusdam ex duobus Anacleis unum esse factum, cum constat, apud Græcos passim confundi Novatum cum Novatiano, cum tamen certissimum sit, Novatum Carthaginensem, Novatianum Romanum presbyterum fuisse: et Eusebius ac Nicephorus Constantinopolitanus in Chronicis, ex Marcello et Marcello unum fecerint, cum duos fuisse certum omnino et exploratum sit.

CAPUT VI.

Solvitur secundum argumentum.

Secunda persuasio Veleni, quæ est et Calvinii, et Magdeburgensium, Petrus non potuit Romam venire ante 18 annos a passione Domini; nam cum fieret Concilium Hierosolymitanum, Act. XV, adhuc erat Petrus in Judæa: factum est autem illud Concilium anno 18 a passione Domini, ut colligat B. Hieronymus in cap. II ad Gal. Nam Paulus post annos tres a conversione sua venit in Hierusalem videre Petrum, Gal. I. Deinde post

annos 14, rediit in Hierusalem ad Concilium, Gal. II, quibus si addas unum annum qui fluxit a passione Domini, usque ad conversionem Pauli fient anni 18.

Adde, quod Petrus dicitur fuisse quinque annis in Judæa, deinde septem annis Antiochiæ, tum multis annis aliis in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia, et Bythinia: nec enim uno die poterat in tot locis prædicare; itaque ut minimum 18 anni fluxerunt, antequam Romam Petrus venire posset.

Præterea si ante annum 18, Petrus Romam venisset, venisset certe anno secundo Claudii, ut nos supra diximus, et id fieri non potest: tum quia illo anno nondum S. Petrus ex vinculis liberatus fuerat, in quæ illum coniecerat Herodes; contigit enim ea liberatio anno tertio Claudii, ut ex Luca Act. XII, et ex Josepho lib. XIX Antiq. c. 7. colligitur: tum etiam quia mandaverat Christus Apostolis, ut ex Hierusalem ante annos duodecim non recederent, ut ex Thrasea martyre refert Eusebius lib. V hist. cap. 18. incidit autem annus duodecimus a Christi resurrectione in annum tertium Claudii; non igitur anno secundo Claudii Petrus Romam venit, sed post annum nonum, qui erat 18 a passione Domini.

Dicitur autem Petrus sedisse Romæ annis 25, a Damaso, Eusebio, Hieronymo, et aliis; supervixit ergo usque ad annum 43 a passione Domini: sed tunc jam obierat Nero, imo etiam Galba, Otho, et Vitellius, et imperabat Vespasianus; igitur tempore Vespasiani obiit Petrus, sed Vespasianus fuit mitissimus Imperator, nec ullos Christianos Romæ occidit, ut omnes testantur. Vide Tertullianum c. 5. Apolog. et Augustinum lib. III de Civit. Dei c. 31. Eusebium, Sulpitium, Orosium, et cæteros omnes historicos; Petrus igitur alibi obiit, quam Romæ.

Respondeo primum: etiamsi errassent Patres, qui dixerunt, Romæ sedisse 25 annis Apostolum Petrum; non tamen propterea sequeretur, Petrum nunquam sedisse Romæ, ut supra multis allatis similibus demonstravimus. Sed non est opus ad ista confugere: vere enim sedit Romæ annis 25 et septem Antiochiæ, et omnia cohererent. Hæc enim est verissima et brevissima historia vitæ S. Petri.

Mansit B. Petrus quinque fere annis in Judæa; quocirca facile poluit S. Paulus post annos tres a sua conversione Petri Hierosolymis convenire. Et recte Eusebius anno

quinto a passione Domini ponit ingressum Petrum in urbem Antiochiæ. Neque his repugnat illa Thraseæ martyris traditio: non enim Dominus imperavit, ut omnes Apostoli ad annos duodecim Hierosolymis morarentur; id enim constat esse falsum ex Act. Apost. cap. VIII, IX et X, ubi legitur: Petrum profectum in Samariam, Lydam, Joppem, et Cæsaream, antequam in vincula conjiceretur, atque adeo ante annum 12, a Christi passione: sed ut non omnes inde recederent, verum aliquis semper, aut etiam aliqui ex Apostolis Hierosolymis manerent ad testimonium Hebræorum. Igitur ex Judæa anno quinto a passione Domini Petrus profectus in Syriam, Antiochiæ fixit Sedem, et mansit annos fere septem Episcopus ejus urbis.

Non tamen hoc ita accipiendum est, quasi nunquam ex Antiochia toto illo tempore egressus sit; imo vero eodem tempore peragravit vicinas provincias, Pontum, Asiam, Galatiam, Cappadociam, et Bythiniam. Inde autem profectus anno septimo Episcopatus Antiochenus, quia erat 11, a passione Domini, rediit in Hierusalem; ibique comprehensus ab Herode in vincula conjectus est in diebus azymorum, Act. XII, sed paulo post ab Angelo liberatus, eodem anno, qui erat secundus Claudii, Romam venit, ibique Sedem fixit, ac tenuit annis 25.

Nec tamen toto eo tempore, quo fuit Episcopus Romanus, mansit Romæ, sed postquam septem annis Romæ prædicaverat, rediit in Hierusalem, expulsus a Claudio ex urbe una cum cæteris Judæis. Scribit enim Lucas, Act. XVIII. Claudium expulisse ex urbe omnes Judæos: idem scribit Suetonius in Claudio: idem Josephus, ut Orosius citat, et ipse Paulus Orosium lib. VII hist. qui addunt, hoc factum esse anno nono Claudii, id est, 18 a passione Domini. Itaque cum audissent ii, qui erant Antiochiæ, Petrum venisse in Hierusalem, miserunt ad eum Paulum et Barnabam, et tunc factum est Concilium Hierosolymitanum: mortuo autem Claudio, rediit Petrus Romam, et ibidem vitam finivit.

Neque his repugnat, quod Petrus in vinculis fuerit Hierosolymis paulo ante mortem Herodis, ut colligitur ex Act. Apost. c. XII, cum ex Josepho lib. XIX Antiq. cap. 7. constat, Herodem obiisse anno 3 Claudii. Nam S. Lucas Act. XII, non ait, Petrum in vinculis fuisse paulo ante mortem Herodis, sed

contrarium potius indicat, cum narrat: post Petri liberationem a vinculis Herodem profectum esse Cæsaram, ibique commoratum: illa enim mora, tempus utcumque longum significat, quod ut minimum unius anni fuit. Refert autem S. Lucas, post necem Jacobi et vincula Petri, continuo fere mortem Herodis, ut indicaret, horribilem illum Herodis interitum poenam peccati fuisse in Apostolos Domini ab eo commissi.

Adversus eam historiam, quam paulo ante exposuimus, vehementer pugnat nova quædam Onuphrii Panvini opinio: eam opinionem hoc loco breviter confutare aggredior. Igitur Panvinus in Annot. ad Platinam, in ipso principio docet, S. Petrum non sedisse Antiochiæ antequam Romam proficisceretur, sed postquam ex urbe redierat, et Concilio Hierosolymitano interfuerat. Quæ opinio multis, nec levibus argumentis refellitur. Primo pugnat aperte cum sententia Summorum Pontificum, veterum Patrum, et illustrium Historicorum. Pontifices veteres ac sancti, Anacleus in epist. 3. Marcellus in epist. 4. Damasus in Pontificum vitis, Innocentius in epist. 14. Leo serm. 4. de Nat. Apost. Gelasius in dec. de lib. apocr. Pelagius junior in epist. ad Benignum, Greg. 8b. VII. epist. 37. disertis verbis tradunt, S. Petrum sedisse Antiochiæ antequam ad Urbem Romam se conferret: quod idem scribunt Eusebius in Chron. Hieronymus in lib. de script. eccles. in Petro, et in Com. II. cap. ad Gal. Isidorus in lib. de vit. Pat. Beda de sex ætatibus, Ado Viennensis in Chron. Simeon Melaphrastes in vita sancti Petri, Haymo lib. II. cap. 24. de mem. rer. Christian. et alii permulti tum veteres, tum recentiores: neque ullus est, quod sciam, ex Veteribus, qui contrarium scripserit, ac ne ex recentioribus quidem, præter Onuphrium. Neque responderi potest: hos auctores intelligendos esse de posteriore adventu Petri in Urbem, Nerone imperante, non de prior, imperante Claudio. Nam plerique horum auctorum notant etiam tempus, ac dicunt, Petrum venisse Romam sub Claudio, cum jam fundasset Antiochenam Ecclesiam, ut Damasus, Eusebius, Hieronymus, Leo, Beda, Isidorus, Haymo, Ado: reliqui a nobis citati tempus quidem non ponunt, tamen aperte significant, S. Petrum fuisse primum Antiochiæ Episcopum, deinde Romæ, cujus contrarium affirmat Onuphrius. Itaque non dubium est, quin sententia Onuphrii nova

sit, et idoneis auctoribus careat.

Deinde pugnat hæc opinio cum traditione ecclesiastica de festo die instituto in honorem Cathedræ Antiochenæ. Solemnitas enim Antiochenæ Cathedræ vetustissima est, ut patet ex sermonibus S. Augustini de Cathedræ Petri, nec non ex Martyrologiis Bedæ, Usuardi, et Adonis Trevirensis, et toto orbe Christiano celebratur, et quidem honorificentius, quam festus dies Cathedræ Romanæ, qui nuper a Paulo IV institutus est, et nunquam a populo more festorum dierum colitur, cum festus dies Cathedræ Antiochenæ non tantum a Clero, sed etiam a plebe multis in locis religiose servetur. At certe si Cathedræ Antiochenæ posterior fuisset quam Cathedræ Romanæ, ut Panvinus contendit, nulla ratio esset, cur occidentalis Ecclesia festum diem ageret pro institutione Cathedræ Antiochenæ, potius quam Alexandrinæ, vel Hierosolymitanæ: vel saltem cur esset ea solemnitas antiquior et celebrior, quam Cathedræ Romanæ: igitur concedendum est, primam S. Petri Cathedram fuisse Antiochenam, et ideo per totam Ecclesiam in ejus honorem diem festum celebrari.

Tertio pugnat illa opinio cum manifesta ratione. Nam si Petrus non sedit Antiochiæ nisi post Concilium Hierosolymitanum, id est, post annum 48 a passione Domini: quæro: fuit ne ante hoc tempus Episcopus aliquis Antiochenus, vel nullus? Nullum fuisse non est ullo modo credibile, cum Antiochiæ fuerint Christiani multi fere statim a passione Domini, imo etiam Ecclesia florentissima, adeo ut ibi primum appellari cœperint discipuli Christiani, ut patet Act. XI, si fuit Episcopus aliquis Antiochenus: quæro: Petrus ne, an alius? Si Petrus, id est quod contendimus; si alius, multa sequuntur absurda, non enim verum erit quod omnes Historici, et ipse Ignatius tradit in epist. ad Antioch. Antiochiæ primum sedisse Petrum, deinde Evodium, tum Ignatium: item concedendum erit, Petrum Apostolum successisse in Episcopatu Antiocheno alicui ex discipulis, quod est plane intolerandum. Præterea, si Petrus venit Antiochiam, ibique Sedem Episcopalem accepit, cum jam Romæ per aliquot annos Episcopalem Cathedram tenuisset; quæro: dimisit ne Petrus Romanum Episcopatum, an retinuit? Si dimisit, ergo dimisit Sedem, quam Deo jubente susceperat; ergo non sedit Romæ annis viginquaque, sed nec integros viginți, quod repugnat omnibus

Scriptoribus: si non dimisit; ergo retinuit simul duos Episcopatus particulares et proprios, et maximo intervallo inter se distantes; ergo reliquit posteris perniciosissimum exemplum, plures simul Episcopatus retinendi. Dices fortasse: S. Petrum venisse Antiochiam ex Roma, sed non sedisse Antiochiæ, ut proprium ejus Urbis Episcopum. At hinc quoque multa sequuntur absurda: nam si B. Petrus non fuisset Antiochenus Episcopus; non esset Sedes Antiochena Patriarchalis; non fuisset a majoribus institutus festus dies Cathedræ Antiochenæ; errarent omnes Historici, qui primum Episcopum Antiochenum faciunt Apostolum Petrum.

Sed videamus, quid tandem Onuphrium impulerit, ut novam sententiam excogitaret. Primum ejus argumentum ducitur ab auctoritate B. Lucæ in Act. Apost. Sancti Pauli in epist. ad Gal. et Eusebii in Chron. dicit enim, colligi ex his auctoribus S. Petrum primis novem annis a passione Domini non recessisse ex Judæa: decimo autem anno venisset Romam; ex quibus sequitur, ut non potuerit Antiochiæ sedere, nisi post reditum ab Urbe.

Respondeo: nihil horum ex citatis auctoribus colligi. Nam ex Act. Apost. et epist. ad Gal. id solum habemus, S. Petrum fuisse Hierosolymis anno 4, 11 et 18 a passione. De anno 4. constat ex epist. ad Gal. ubi Paulus dicit, se venisse in Hierusalem videre Petrum post annos tres a sua conversione, id est, anno 4. a passione Domini, quo etiam quadriennio confugerunt ea, quæ S. Lucas narrat de Cornelio, Enea, Tabita, Simone Mago, et aliis. De anno undecimo constat ex cap. XII. Act. nam vincula S. Petri et caedes sancti Jacobi incidere in secundum annum Claudii, ut Onuphrius fatetur, et ex Josepho probari posset: annum autem secundum Claudii fuisse undecimum a passione Domini, paulo inferius demonstrabo: de anno 18. perspicuum est ex cap. II ad Gal. Hæc sunt ex Scripturis certa: sed ex his non colligitur, non potuisse S. Petrum ab anno quarto a passione Domini usque ad undecimum habitare Antiochiæ. Porro quod dicit Onuphrius, colligi ex Chronico Eusebii, S. Petrum non potuisse Antiochenam Sedem tenere antequam proficisceretur Romam, mirabile est: nam in eo Chronico Eusebius disertis verbis notat, Tiberio imperante Sanctum Petrum Sedem suam Antiochiæ

constituisse, eamque septem annis tenuisse, ac tum demum profectum Romam anno 2 Claudii. Est quidem error in Chronico Eusebii circa tempus vinculorum Sancti Petri, sed hoc nihil ad rem facit.

Alterum argumentum Onuphrii est quædam historica demonstratio, quam ipse breviter indicat in Annot. ad Platinam, sed fusius explicat in Com. Pastor. Est autem hæc demonstratio. Christus passus est anno 49 Tiberii, ætatis suæ 34. Petrus autem Roman ingressus est anno 2 Claudii: ab anno 19 Tiberii ad 2 Claudii sunt anni decem non integri, ut notum est.

Ex his decem annis, primos quatuor consumpsit Petrus in Judæa, ut paulo ante ex epist. ad Gal. probatum est: remanent igitur sex non integri, præinde non est locus septennio Sedis Antiochenæ. Porro Christum passum esse anno 19 Tiberii, ætatis vero suæ 34, probat Onuphrius primum ex Olympiadicis. Constat enim ex Phlegone anno 4, Olympiadis 202, fuisse insignem illum Eclipsim, quæ Christo patiente facta est: annus autem quartus Olympiadis 202 recte cedit in annum Christi 34. Deinde probat ex Beda, qui in lib. de rat. temp. cap. 45. scribit, in carne mortali paulo amplius triginta tribus annis.

Respondeo. Hæc demonstratio si quid efficit, tantum efficit, S. Petrum non sedisse Antiochiæ integro septennio, sed sexennio, aut quinquennio: non autem efficit, eum non fuisse Antiochiæ, Episcopum antequam Romam proficisceretur. Deinde ne hoc quidem ratio illa concludit. Potuit enim Sanctus Petrus anno 2 a passione Domini Sedem Antiochenam constituere, et tenere septem integros annos, sic tamen ut sæpius rediret in Hierusalem, et excurreret in alia loca. Sed non est opus ad ista confugere: nam non recte probavit Onuphrius, Christum passum esse anno 19 Tiberii, ætatis vero suæ 34, argumentum enim illud quod duxit ab Olympiadicis, facili negotio refutatur. Siquidem maxima quæstio est, unde incipiendæ sint Olympiades, et quemadmodum Onuphrius juxta suam opinionem sic eas disposuit, ut annus 24 Domini incidere in Olympiadem 204 exactam, sic et alii disponunt Olympiades ad eum modum, ut in eadem Olympiadem incidat annus Domini 33.

Argumentum vero ex testimonio Bedæ depromptum Onuphrii sententiam plane

convellit. Beda siquidem cum ait, juxta Fidem Ecclesie Christum vixisse paulo plus triginta tribus annis, loquitur de annis inchoatis, non completis, ut sensus sit, Christum pervenisse ad annum 33, et supervixisse aliquanto tempore: id quod evidenter probatur. Nam ibidem Beda probat sententiam suam ex indiculis quibusdam Romanæ Ecclesie, in quibus annotabatur annus a passione Domini, demptis triginta tribus annis, qui fluxerunt ab Incarnatione ad Passionem; ex quo intelligimus, juxta Fidem Romanæ Ecclesie fluxisse præcise ab Incarnatione ad Passionem triginta tres annos, quia secundum Veterum sententiam die 25 Martii Christus et conceptus, et mortuus est. Quod si ab Incarnatione ad Passionem sunt anni 33 ad liquidum, certe a Nativitate ad Passionem sunt anni triginta tres non completi.

Non igitur probavit Onuphrius sententiam suam. Possumus autem nos contrariam sententiam, quam verissimam putamus, duobus argumentis approbare. Primum argumentum nititur tribus principiis, quorum unum est, Christum ex sententia Eusebii in Chron. Pauli Orosii lib. VII, cap. 2 et aliorum fere omnium, natum esse anno 42 Imperii Caesaris Augusti. Alterum, Augustum imperasse annis 56 non integris, ut Suetonius et alii tradunt. Tertium, Christum passum esse anno 18 Tiberii, quod expresse tradunt Eusebius in Chron. Epiphanius in lib. de mens. et ponder. Eutropius lib. VII et Beda de sex ætatibus, et colligitur ex Hieronymo de Script. Eccles. in Paulo, ubi dicit, annum 2 Neronis fuisse 25 a passione Domini: nam etiamsi daremus Tiberio post Christi passionem quatuor annos integros, Calo quatuor integros, Claudio 14 integros, et acciperemus secundum Neronis completum; non haberemus tamen 25 annos, sed solum 24; oportet igitur ex sententia Sancti Hieronymi dare Tiberio quinque annos post passionem Domini, ac per hoc, anno Tiberii 18 constituere passionem Dominicam, non anno 19, ut contendit Onuphrius. Ex his tribus principiis manifeste colligitur, Christum passum esse anno ætatis suæ 33, non 34; nam ab anno 42 Augusti ad annum 18 Tiberii non plures numerantur; quod ne ipse quidem Onuphrius negaret, si Christum passum esse fateretur anno Tiberii 18.

Secundum argumentum nostrum nititur duobus aliis, certissimisque principiis. Unum

est, Christum baptizatum esse anno ætatis suæ 30 inchoato, non expleto. Alterum, Christum post baptismum supervixisse annis tribus, et eo amplius. Ac primum quidem principium probatur ex testimonio Lucæ cap. III: *Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta*: nisi enim vis adhibetur his verbis, sensus planus et obvius est, Christum cœpisse agere annum trigessimum cum ad baptismum venit: erat enim annorum triginta, non complens videlicet, sed incipiens annum trigessimum. Et hoc modo verba ista intellexerunt omnes veteres Patres, a quorum concordia sententia in explicatione Scripturarum recedere temerarium est. S. Irenæus, lib. II, cap. 39: « Ad baptismum, inquit, venit nondum qui triginta annos superleverat, sed qui inciperet esse tanquam triginta annorum; ita enim qui ejus annos significat, Lucas posuit. » Tertullianus in lib. cont. Judæos, Clemens Alexandr. lib. I Strom. et Julius Africanus apud Hieron. in Comm. cap. IX. Danielis scribunt, Christum prædicasse unum annum, et postea occisum, cum explesset annum trigessimum; ex quibus sequitur necessario, ut velint eum baptizatum anno 30 inchoato: et quamvis errent cum dicunt, Christum occisum anno 30 completo, quia sine ullo fundamento id scribunt, tamen non errant cum scribunt, eum baptizatum anno 30 inchoato, quia sequuntur Lucam Evangelistam, ut communiter exponi solet. Eusebius lib. I hist. cap. 10. juxta versionem Christophoroni: « Christus, inquit, cum jam trigessimum suæ ætatis annum agere incipiebat, ad Joannem, ut lavacro baptismiingeretur, se contulit. » Epiphanius hæresi 51: « Erat, inquit, triginta annorum, sed non plenus; quapropter dicit, incipiens esse annorum ferme triginta. » Et infra subjungit: « Christum complevisse trigessimum annum, cum primum signum fecit in Cana Galilææ. » Gregorius Nazianzenus Orat. in S. Bapt. Hieronymus in I. e. Ezech. Chrysostomus homil. 14 in Marc. et Gregorius homil. 2. in Ezech. dicunt, Christum anno 30 baptizatum docere cœpisse: qui modus loquendi indicat, annum trigessimum inchoatum non completum. Clarius Augustinus lib. II de Doctr. Christ. cap. 28. scribit, Christum, cum esset annorum fere 30, venisse ad baptismum, Isidorus lib. VII in Levit. cap. 27. « Propter quod, inquit, cum non plenorum triginta annorum venisse ait

ad baptismum; ait enim: *et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta* (1). Denique extat can. 41. Concilii antiquissimi Neocæsariensis. ubi prohibentur presbyteri ordinari ante trigessimum ætatis annum, quia Christus anno 30 baptizatus est, et prædicare cœpit: quem canonem intelligendum esse de trigesimo anno inchoato non de completo, ut intellexit Martinus Braccarenensis in Collect. Can. Græc. can. 20. satis aperte docet vir gravissimus S. Hieronymus in epist. ad Theophylum advers. Jo. Hierosol. ubi probat, fratrem suum legitima ætate presbyterum ordinatum, quia ad triginta annorum spatia jam pervenerat. Docet etiam Ecclesie consuetudo, quæ cum revocaverit annum trigessimum ad vigesimumquintum, tunc judicat hominem idoneum presbyterio, eum is attigerit annum vigesimumquintum. Neque his repugnat S. Ignatius, qui in epist. ad Trall. scribit, Christum baptizatum cum explesset tres annorum decades: nec S. Jo. Chrysostomus, qui hom. 10 in Matth. scribit, Christum post triginta annos venisse ad baptismum. Nam S. Ignatius dicit tres decades annorum impletas, quia perventum erat ad ultimum annum tertiæ decadis, non quia perventum esset ad finem ultimi anni; sic enim intelligitur illud Luc. II, cum consummati essent dies octo ut circumcideretur puer, id est, cum ventum esset ad diem octavam in quo circumcidi debebat Puer; et Act. II cum completerentur dies Pentecostes, id est, cum ventum esset ad diem quinquagesimum, non autem cum esset completus dies quinquagesimus. Vel utitur figura intellectionis, quæ Scriptoribus etiam sacris familiaris est: sicut enim scribit S. Lucas cap. II consummatos fuisse dies octo, cum circumcisus est Dominus, non quod parum expleti essent dies octo, sed quod parum absissent ab expletione, cum jam octavus dies ageretur; et quemadmodum scribit Marcus cap. VIII post tres dies Christum resurrecturum fuisse, quia tertia die resurrecturus erat, sic etiam scribit S. Ignatius, Christum baptismi tempore complevisse tres decades annorum; quia tam parum aberat a fine trium decadum, ut jam tertiæ decadis ultimus ageretur annus. Facilius adhuc explicabitur locus Chrysostomi: nam initio homiliæ scribit, Joannem venisse ad baptizandum, post annos

fere 30, ex quo sequitur, ut Joannes eo tempore non compleverit annum trigessimum: quod si Joannes non compleverat annum trigessimum, quanto minus eum compleverat Christus, qui sex mensibus junior erat Joanne? Ergo Chrysostomus cum ait, Christum post annos triginta venisse ad baptismum, sine dubio significat, post annos triginta inchoatos, et nondum exactos venisse. Maneat igitur ex communi sententia Christum baptizatum anno 30 inchoato. Alterum principium erat, Christum post baptismum prædicasse plus tribus annis, ac per hoc passum esse anno 33 inchoato, quod principium ex Evangelio Joannis aperte colligitur: habemus enim quatuor Paschata notata in Evangelio Joannis, unum Jo. II, alterum Jo. IV, tertium Jo. VI, quartum Jo. XIII, cum igitur Christus post baptismum quatuor Paschata celebraverit, necesse est eum ad initium quarti anni docendo pervenisse. S. Ignatius in epist. ad Trall. disertis verbis tradit, Christum prædicasse tribus annis: quod quidem ad liquidum verum non est, cum constat, ipsum post 40 dies a baptismo prædicare cœpisse, et ad passionem usque prædicasse, quod est tempus trium annorum, et aliquanto amplius, ut ex numero Paschatum ostendimus. Sed Ignatius sicut cum ait, Christum baptizatum cum explesset tres decades annorum, omisit minutias quæ deerant ad tres decades conficiendas; ita cum ait, eum prædicasse tribus annis, omisit minutias temporum quæ supererant. Eusebius in lib. VIII de demonstr. Evang., demonstr. 2. et Beda de rat. temp. cap. 45. dicunt, Christum prædicasse tribus annis cum dimidio; quod quidem præcise non est verum, sed illi quoque non fuerunt solliciti de minutis temporum, et fortasse numeraverunt annos a baptismo usque ad Ascensionem: nam eo modo sunt fere tres anni cum dimidio. Cæterum nullus est Veterum, qui prædicationi Christi tribuerit integrum quadriennium. Sed de his satis.

(1) Luc. III, 23.

CAPUT VII.

Solvuntur alia quinque argumenta.

Persuasio tertia talis est. Petrus non potuit venire Romam usque ad annum 9 Claudii, ut supra probatum est, sed neque postea venire potuit: nam Claudius, qui jussit Judæos ex urbe pelli, sine dubio jussit etiam in urbem non recipi; igitur nunquam venit.

Sed jam ostendimus, Petrum anno 9 Claudii non venisse Romam, sed discessisse Romam, et postea tempore Neronis rediisse: quod enim tempore Neronis potuerint Romæ esse Judæi, patet ex Act. ult. ubi Paulus Romæ Judæis prædicat.

Persuasio quarta. Quando Paulus reprehendit Petrum Antiochiæ, Gal. II, erat peractum Concilium Hierosolymitanum; et tamen adhuc Petrus non iverat Romam. Respondeo: iverat et redierat.

Persuasio quinta. Paulus scribens ad Romanos, multos jubet salutari, cap. ult. Petri autem ne meminit quidem. Atque hæc non solum Veleno persuasio, sed etiam Illyrico demonstratio est, Petrum Romæ nunquam fuisse.

Respondeo in primis: argumentum hoc nihil concludere, nam aliqui sequeretur, Joannem non fuisse Episcopum Ephesi, neque Jacobum Hierosolymis, quia Paulus scribens ad Ephesios et ad Hebræos, non meminit Joannis et Jacobi. Deinde dico: Paulum non jussisse Petrum salutari, quia scripsit epistolam eo tempore, quo Petrus redierat Roma, et versabatur in Syria: nam Paulus scripsit epistolam ex itinere, quo proficiscebatur Hierusalem, ubi et comprehensus fuit: sic enim scribit ipse Rom. XV. *Et nunc, inquit, proficiscor in Hierusalem, ministrare Sanctis: probaverunt enim Achaia et Macedonia collationem aliquam facere in pauperes sanctos, qui sunt in Hierusalem.* Et Act. XXIV. idem Paulus, cum causam diceret ad tribunal Felicis Syriae Præsidis, ait: *Elemosynas factus in gentem meam veni, et oblationes et vota.* (1)

(1) Rom. XV, 25 et 26; Act. XXIV, 17.

Porro hæc Pauli captivitas contigit medio tempore inter Concilium Hierosolymitanum et obitum Claudii. Siquidem post Concilium illud, Paulus adiit Macedoniam et Achaïam, ubi antea nunquam fuerat, ut patet ex Act. cap. XVI. pervenit autem in Hierusalem Felice Præsidi, qui præfuit Syriae usque ad mortem Claudii, et initium Neronis, ut Josephus testatur lib. XX. Antig. cap. 9 et 43. Ex quo sequitur, epistolam ad Romanos scriptam esse circiter 11, aut 12 annum Claudii, quo tempore S. Petrus Roma redierat, et Syriae regiones iterum peragrabat, et visitabat. Quid igitur mirum, si Paulus ad Romanos scribens non salutet Petrum, quem eo tempore constat Romæ non fuisse.

Persuasio sexta. Ambrosius in cap. XVI. ad Rom. dicit, Narcissum, quem Paulus jubet salutari, fuisse Romanum presbyterum: at presbyter et Episcopus idem sunt apud Paulum; igitur iste Narcissus erat Episcopus Romanus; proinde non fuit Petrus Romanorum Episcopus primus.

Respondeo: Narcissum presbyterum fortasse Romanum fuisse, Episcopum sine dubio non fuisse: siquidem Irenæus, Eusebius Opatus Epiphanius Hieronymus, Augustinus, et cæteri, qui Catalogum Romanorum Pontificum scripserunt, nullam hujus Narcissi mentionem fecerunt. Nechis repugnat Ambrosii auctoritas: nam Ambrosius idem in cap. 3. I. ad Tim. Omnis « Episcopus, inquit, Presbyter est, non tamen omnis presbyter Episcopus. » Et Cornelius apud Eusebium lib. VI. hist. cap. 33, dicit, Romæ unum fuisse Episcopum, quadraginta autem et sex presbyteros.

Persuasio septima. Paulus cum Petro factus percussit, ut ille Judæorum, ipse Gentium esset Apostolus, Gal. II quomodo ergo verisimile est, Petrum tam cito pacti immemorem alienam provinciam invasisse, id est, Romam ivisset quæ mater gentilitatis erat?

Si dicas: Petrum Romæ predicavisse Judæis qui ibi erant. Contra: nam illi, veniente Paulo, et prædicare incipiente mirantur doctrinæ novitatem, ut cognosci potest ex illis verbis Judæorum, Act. ult.: *Notum, inquit, est nobis de secta hac, quia ubique ei contradicitur, rogamus autem audire quæ sentis.* Et infra: *Quidam, inquit, credebant his quæ dicebantur, quidem vero non credebant,*

cumque invicem non essent consentientes discebant. (1)

Respondeo: factus inter Petrum et Paulum non fuisse, ut Petrus tantum Judæis, aut in Judæa tantum; Paulus autem Gentilibus aut extra Judæam tantum prædicaret: sed ut Petrus prædicaret omnibus, et ubicumque vellet, sed principaliter Judæis: Paulus omnibus, et ubicumque vellet, sed principaliter Gentilibus: alioqui Paulus diceretur invasisse alienam provinciam, quando Romam veniens, mox Judæis prædicare cepit, ut patet Act. ult. et Petrus non solum Romam venire non debuisset, sed nec Antiochiam, aut in Asiam, Galatiam, Pontum, Cappadociam, Bythiniam, ad quæ loca tantum eum ivisse Velenus faletur.

Falsum autem est quod Velenus dicit, Judæos Romæ miratos doctrinæ novitatem, quando Paulus prædicavit eis Christum, quasi nemo antea tale aliquid prædicasset. Nam si Romæ nullus prædicaverat Judæis antequam Paulus eo veniret: quis eos Judæos Romanos converterat, ad quos ipse epistolam scripsit? Constat enim epistolam illam partim scriptam ad Gentiles, et partim ad Judæos ad Fidem Christi conversos: nam ideo primis quatuor capitibus disputat de justificatione ex Fide sine operibus Legis contra superbiam Judæorum, qui suis meritis tribuebant adventum Messie. Et cap. XIV. agit de illis, qui adhuc judaizabant abstinentes a quibusdam cibis secundum Legem immundis. Et cap. XVI. salutet multos, quos constat Christianos ex Judæis fuisse.

Dicit aliquis fortasse; si epistola ad Romanos, vivente Claudio, qui Judæos expulerat ex urbe, scripta est; qui sunt isti Judæi, quos Romæ Paulus salutari jubet? Non enim credibile est, Claudio vivente, Judæos ad urbem redire potuisse.

Respondeo: non modo credibile esse, paulo post eam expulsionem Judæos redire potuisse, sed sine ullo dubio rediisse: nam Paulus Act. XVIII. invenit Corinthi Aquilam et Priscillam Judæos, qui nuper ex urbe venerant pulsi a Claudio: deinde cum hæsisset in Achaia annum unum et sex menses, et in Asia annos duos, Act. XVIII et XIX. iter cepit versus Hierusalem, atque in eo itinere scripsit ad Romanos, etsalutari jussit Aquilam

et Priscillam, qui jam Romam reversi fuerant.

Ad illa ergo verba Judæorum: *Rogamus a te audire quæ sentis etc.* (2) dico: ea verba non esse omnium Judæorum qui Romæ erant sed tantum eorum qui ad Fidem Christi adhuc conversi non fuerant, præter quos multi alii Romæ vivebant, quos Petrus converterat. Neque verbis illis significatur, eos nunquam audivisse prædicationem Christi sed non fuisse adhuc persuasos: et ideo voluisse adhuc Paulum audire, et cum ab eo efficacissime convincerentur, partem eorum fuisse persuasos ut crederent, partem in sua obstinatione mansisse.

CAPUT VIII.

Solvuntur alia octo argumenta.

Persuasio 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 43, sumuntur ex Act. ult. et epistolis quas Paulus e Roma scripsit, nimirum ad Gal. ad Ephes. ad Coloss. ad Philipp. ad Heb. ad Timoth. II et ad Philem. et ex epistolis Pauli ad Senecam, et Senecæ ad Paulum: nam in his omnibus Scripturis occasio fuit loquendi de Petro, si is Romæ fuisset: mirum autem silentium ubique reperitur.

Accedit quod non solum in his locis non dicitur Petrus fuisse Romæ, sed etiam aperte indicatur non fuisse. Nam Philipp. II. dicit de iis qui Romæ erant: *Omnes quaerunt quæ sua sunt.* Et Coloss. ult.: *Salutat, inquit, vos Aristarchus concaptivus meus et Marcus consobrinus Barnabæ et Jesus qui dicitur Justus: hi soli sunt adjuvatores mei in regno Dei.* Et II. Tim. IV. *In prima mea defensione nemo mihi assistit, sed omnes me dereliquerunt* (3). Aut igitur Petrus Romæ non fuit, aut maximam injuriam illi Paulus facit, cum eum numerat inter eos, qui quaerunt quæ sua sunt, et qui non erant adjuvatores sui in Regno Dei, et qui se in angustiis positum deseruerunt: quod argumentum non solum Veleni, sed etiam Calvinii est.

Respondeo primo: nihil concludi ex argumentis ab auctoritate negative. Non enim

(1) Act. XXVIII, 22 et 24. — (2) Act. XXVIII, 22. — (3) Philipp. II, 21; Coloss. V, 10; II. Tim. IV, 17.

sequitur, Lucas, Paulus, et Seneca non dicunt, Petrum fuisse Romæ; igitur non fuit Petrus Romæ: non enim isti tres omnia dicere debuerunt, et plus creditur tribus testibus affirmantibus, quam mille nihil dicentibus, modo isti non negent, quod alii affirmant. Alioqui quia Matthæus non scribit in Evangelio, Christum circumcisum: Marcus non meminit presentationis: Lucas non meminit stellæ novæ; Joannes non dicit Christum natum de Maria Virgine, ista omnia erunt falsa, quod absurdissimum est.

Ad illa autem tria loca dico: non negari in illis Petrum tunc fuisse Romæ: nam cum Coloss. ult. dicit: *Hi soli sunt adiutores mei in regno Dei* (1), loquitur tantum de suis domesticis, qui ei ministrare soliti erant. Quomodo etiam II. Tim. IV cum dicit: *Lucas est mecum solus* (2), de domesticis et ministrantibus sibi loquitur. Certum enim est ex ull. cap. epist. ad Rom. multos alios, tam Judæos, quam Gentiles conversos ad Fidem fuisse Romæ, qui Regnum Dei promovebant. Et in epist. ad Philip. cap. II, cum dicit: *Omnes querunt que sua sunt*, per figuram intellectionis loquitur tantum de quibusdam, non de omnibus absolute. Nam ibidem dixerat paulo ante, apud se fuisse Timotheum, qui certe non quærebat que sua sunt: et cap. I. dixerat, quosdam prædicare Evangelium ex charitate, et proinde non quære que sua sunt, sed que Jesu Christi.

Denique in II. ad Tim. cap. IV. ubi dicit: *Nemo mihi astitit, sed omnes me dereliquerunt*, quem locum Calvinus præcæteris urget, non loquitur nisi de iis, qui eum juvare, apud Cæsarem potuissent. Nam ibidem dicit, tunc apud se fuisse Lucam, et tamen generaliter ait: *Nemo mihi astitit, sed omnes me dereliquerunt*: certum autem est, Petrum non potuisse eum juvare, cum ipse non minus Cæsari invisus esset, quam Paulus. Itaque loquitur tantum de quibusdam nobilibus Romanis, qui potuissent pro se adire Cæsarem, sed meta tyranni id non fecerunt.

Secundo responderi posset: eo tempore, quo Paulus Romam pervenit, et quo scripsit eas epistolas, Petrum non fuisse Romæ. Nam etsi Romæ Sedem suam fixerat, tamen sæpissime aberat, cum oporteret eum in variis locis Ecclesias constituere, ut Epiphanius annotavit, heres. 27. nam propterea Petrus assumpsit sibi coadjutores Linum et

Cletum, qui in absentia sua Romæ Episcopalia munera obirent.

CAPUT IX.

Solvitur argumentum decimum sextum.

Persuasio 16. Ambrosius serm. 67. dicit de Petro et Paulo: «Una die, uno in loco, unius tyranni tolerare sententiam,» at Linus in Passion. Petri et Pauli dicit, eos nec eodem tempore passos, nec eodem loco, nec eodem tyranno jubente.

Præterea Josephus, qui tempore Neronis vixit, scripsit Romæ historiam de bello Judaico, et in ea meminit interfectorem a Nerone: et tamen non meminit Petri, quem certe non omisisset si vere a Nerone occisus fuisset: fuit enim Josephus Christianorum amicus, et libenter data occasione ipsum meminit. Scribit enim de morte Christi, lib. XVIII. Antiq., et Joannis Baptistæ ibidem, et Jacobi, lib. XX.

Adde, quod Petrus erat senex, quando Paulus erat adolescens: nam post passionem Domini, Paulus vocatur adolescens, Act. VII. quo tempore Petrus jam uxorem habuerat, et tanquam annosissimus omnium Apostolorum primus inter eos habebatur; et tamen Paulus ad senectutem etiam pervenit, ut ipse scribit in epist. ad Philem. igitur non est verisimile, eos uno tempore obiisse.

Sed hoc argumentum facile refutari potest. Nam in prima parte argumenti bis labitur Velenus. Primum, quod fatetur Lini historiam esse confictam, ut vere est, et tamen ex ea dicit refutari sententiam Ambrosii. Si enim Lini historia conficta est; non est ullius auctoritatis, si nullus est auctoritatis quomodo potest inde refelli Ambrosii probatissimi auctoris sententia? Deinde peccat, quod per eundem locum apud Ambrosium intelligit eandem partem urbem, et inde vult Ambrosium dissentire ab aliis, qui in diversis partibus ejusdem urbis dicunt Apostolos interfectos. At Ambrosius per eundem locum intelligit eandem urbem, non eandem partem urbis: sic enim subjungit: «In eodem loco, inquit, ne alteri Roma deesset.»

(1) Coloss. V. 10. — (2) II. Timoth. IV. 11.

Ad illud de Josepho dico primum: Josephum ipsum lib. II. de Bel. Jud. cap. 11. respondere: ibi enim dicit, se silentio præterire velle scelera Neronis, ut quod matrem et uxorem occiderit, et similia, quoniam sciret narrationem illam esse molestam; et merito hæc dicit, nam dedicabat libros illos Romanis Imperatoribus, qui non libenter audiunt vituperari prædecessores suos. Deinde potest argumentum retorqueri in auctorem: nam ibidem Velenus dicit, Petrum esse occisum Hierosolymis, jussu Anani Pontificis Judæorum; peto ergo: quare Josephus, qui lib. XX. Antiq. scribit gesta illius Anani, et quos homines occiderit, non meminit eo loco Petri? Suo igitur gladio se ipse jugulat Velenus.

Ad illud de ætate dico: Petrum non fuisse senem, quando Paulus erat adolescens, sed virum maturæ ætatis. Quod enim haberet uxorem, et fuerit primus Apostolorum non arguit nisi virilem ætatem. Nec est ullo modo credibile, senes a Christo fuisse electos ad summos obeundos labores, et Orbem terrarum fere totum peragrandum: quemadmodum neque credibile est adolescentulum Paulum ad Apostolicam dignitatem, ad quam sollicitudo omnium Ecclesiarum pertinebat, fuisse assumptum.

Demus ergo: Petrum fuisse annorum circiter quinquaginta, quando erat Paulus circiter 25. hoc est, duplo seniore: tamen adhuc potuerunt ambo esse senes, et simul mori; fuisset enim anno ultimo Neronis Petrus annorum 86, et Paulus unius et sexaginta.

CAPUT X.

Solvitur decimum septimum argumentum.

Persuasio 17. Scriptura et Patres aperte docent, Petrum et Paulum Hierosolymis, non Romæ, a Scribis et Phariseis, non ad Imperatoribus Romanis occisos. Nam Matthæi XXIII, Dominus ait: *Eve ego mitto ad vos Prophetas, et Sapientes, et Scribas, et ex illis occidetis, et crucifigetis, et eis flagellabit in Synagogis vestris* (1). In quem locum Chry-

sostomus: «Intelligit, inquit, Apostolos, et qui cum Apostolis fuerunt.» Et Hieronymus in hunc eundem locum: «Observa, inquit, juxta Actus Petrum, varia esse dona discipulorum Christi, alios Prophetas, qui ventura prædicabant, alios Sapientes, qui noverunt, quando debebant proferre sermonem, alios Scribas in lege doctissimos, ex quibus lapidatus est Stephanus, Paulus occisus, crucifixus Petrus, flagellati in Actibus Apostolorum discipuli.» Item Nicolaus Lyranus in hunc locum: «Ex eis, inquit, occidit, sicut Jacobum fratrem Joannis, Act. XII, et Stephanum, Actor. VII, et multos alios, et crucifigetis, ut Petrum, et Andream fratrem ejus etc.»

Respondeo: ex verbis Domini Matth. XXIII et Chrysostomi expositione, nihil colligi adversus sententiam nostram. Dominus enim et Chrysostomus non dicunt, omnes Apostolos occidendos fuisse a Judæis in Hierusalem, sed tantum aliquos: id enim significat illa sententia: *Ex illis occidetis, et crucifigetis* etc. idque impletum est in Stephano, quem lapidaverunt, Act. VII, et in Jacobo majore, quem Herodes in Judæorum gratiam occidit, Act. XII, et in Jacobo minore, quem Judæi ipsi in Hierusalem necaverunt, teste Josepho lib. XX Antiq. cap. 16., et in Simeone Jacobi successore, qui in Hierusalem crucifixus est, ut docet Eusebius in Chron., Matthiam quoque in Judæa crucifixum, multi probabiliter existimant.

Quod si de omnibus Apostolis Dominum loqui Velenus contendat; neganda erunt omnes historiae, quæ Andream in Achaia, Philippum et Joannem in Asia, Thomam in India, Bartholomæum in Armenia, Matthæum in Æthiopia, Simonem et Judam in Perside obiisse testantur.

S. vero Hieronymus non voluit significare, Petrum et Paulum Hierosolymis occisos, cum diserte doceat lib. de vir. illustr., eos Romæ a Nerone interfectos: sed ex verbis Domini deducit, varia fuisse dona, et mortes diversas discipulorum Christi. Quia enim Dominus dixerat, se missurum Prophetas, Sapientes, et Scribas; observat Hieronymus varia esse dona discipulorum: quia rursus Dominus ait: *Quosdam occidetis, quosdam crucifigetis; observat idem Hieronymus diverso mortis genere discipulos de hac vita migraturos fuisse, et exempla ponit, Ste-*

(1) Matth. XXIII. 34.

phani lapidati, Pauli capite cæsi, Petri crucifixi. Itaque exempla hæc non tendunt ut intelligamus, quosnam ex discipulis Judæi occisuri erant, sed tantum eo ut discamus, varia futura fuisse martyriorum genera.

Porro Nicolaus Lyranus non tantæ auctoritatis est, ut opponi debeat omnibus antiquis Patribus et Historicis, qui Petrum Romæ a Nerone, Andream in Achaia ab Egrea necatos tradunt. Accedit, quod sine dubio Lyranus Hieronymum sequitur, et solum dicere voluit, Petrum et Andream propter Christum crucifixos fuisse, quamquam minus caute locutus est.

CAPUT XI.

Solvitur argumentum ultimum.

Postrema Veleni persuasio ejusmodi est. Cum de rebus nuper gestis sæpe confingantur errores, quid, inquit Velenus, de tam remotis ac perturbatissimis temporibus Romanæ curiæ palpones, citra Petri Romam adventum, passionem et pontificatum confingere non poterant?

At si Irenæus, Tertullianus, Eusebius, alique 30 vel 40 Patres citati, Romanæ curiæ palpones fuerunt, recte loquitur Velenus. Sin autem pars eorum sunt antiquissimi, ut Irenæus, et Tertullianus, quorum tempore Romana Ecclesia non erat opulenta, ut palpatores habere potuerit: pars sunt Græci, ut Eusebius, Theodoretus, Sozomenus, et alii, quorum natio invidere potius, quam adulari Romanæ Ecclesiæ consuevit: pars autem, vel potius pene omnes sunt viri sancti, ut Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, et alii, a quorum moribus procul aberat adulationis vitium; certe sequitur, Velenum, qui hos Romanæ curiæ palpones vocat, impudentissime mentiri.

Præterea argumentum ejus nihil valet. Nam tam de rebus nuper gestis, quam de antiquis finguntur errores, quando res sunt clam gestæ, et sine testibus, aut quantum ad numerum annorum, vel similes circumstantias, quæ facile mandantur oblivioni: non autem quantum ad ipsam summam, et substantiam rerum celeberrimarum; præsertim quando præter testimonia Scripto-

rum, exstant etiam earum rerum monumenta lapidea, aut ærea permulta, qualis est res de qua agimus. Atque hæc de tota hæc disputatione sufficere posse existimavi, de qua librum insignem jam pridem a Joanne Roffensi, beate memorie viro, editum accepit; sed librum ipsum videre nunquam potui.

CAPUT XII.

Romanum Pontificem Petro succedere in Ecclesiastica Monarchia, probatur ex divino jure et ratione successionis.

Demonstravimus hætenus, Romanum Pontificem Petro succedere in Episcopatum Romano; nunc id ipsum demonstrare aggredimur de successione in universæ Ecclesiæ primatu. Negant hoc hæretici omnes hujus temporis, sed præcipue pugnant contra primatum Romani Pontificis, Lutherus lib. de pot. Papæ, Illyricus in 1. cont. prim. Papæ, Synodus Smalchaldica in lib. ejusd. argum., Jo. Calvinus lib. IV Instit. cap. 6 et 7. Magdeburgenses in singulis centuriis ad finem, cap. 7. Et ante hos omnes Nilus Thessal. Episcopus in lib. advers. Primat. Papæ.

Hic enim auctor non negat, Petrum totius Ecclesiæ Pastorem fuisse, et Romæ Episcopatum gessisse usque ad mortem: sed hoc solum contendit, non succedere Petro Romanum Pontificem in præfectura totius Catholice Ecclesiæ, sed solum in Romano Episcopatu. Addit vero, habuisse postea Romanum Pontificem ex Conciliorum decretis primatum quemdam, ut videlicet, primus Episcoporum esset, primus sederet, primus sententiam diceret, non tamen cæteris omnibus imperaret.

Quoniam autem tam nostra, quam adversariorum argumenta ex iisdem fontibus et capitibus sumuntur; reducemus omnem disputationem ad aliquot capita, sive genera argumentorum, et simul probabimus veritatem, et refellemus aliorum objectiones.

Primum ergo probatur, Romanum Pontificem Petro succedere in Pontificatu Ecclesiæ universæ, ex divino jure, et ratione successionis. Debet Petro jure divino aliqui

succedere: ille non potest esse alius quam Pontifex Romanus; igitur ille succedit.

Negat utramque partem argumenti Joan. Calvinus, sic enim loquitur lib. IV Inst. cap. 6, §. 8: « Verum, inquit, ut de Petro illis concedam quod petunt, non est tamen causa, cur ex singulari exemplo universalem faciant regulam, et quod semel factum fuit, ad perpetuitatem trahant. » Rursus §. 11: « Jam, inquit, ut alterum illis largior, quod nunquam apud sanos homines obtinebunt, sic constitutum in Petro primatum, ut perpetua successione semper maneret; unde tamen evincunt, Sedem Romæ ita collocatam, ut quicumque sit urbis illius Episcopus, Orbi universo præsideat? »

Nos ergo utrumque seorsim ostendamus. Ac primum, oportere Petro aliquem succedere in Pontificatu Ecclesiæ universæ, colligitur ex fine Pontificatus. Nam certum est, Pontificem esse propter Ecclesiam, non Ecclesiam propter Pontificem: sic enim Augustinus lib. de Pastor. cap. 1: « Quod Christiani sumus, inquit, propter nos est, quod Præpositi sumus, propter vos est: » atque Ecclesia non minus eget nunc uno pastore, quam tempore Apostolorum; imo vero etiam magis, cum nunc sint Christiani; et plures, et pejores; non igitur moriente Petro interire debuit Pontificatus, qui non in Petri commodum, sed in Ecclesiæ utilitatem institutus erat, sed manere ac perseverare, donec ipsa Ecclesia manet, aut certe donec in terris peregrinatur, et unius summi Pastoris cura et vigilantia opus habet.

Secundo ex unitate Ecclesiæ. Nam Ecclesia est una et eadem omni tempore; non debet igitur mutari forma regiminis, quæ est forma etiam Reipublicæ et Civitatis. Quare si Apostolorum tempore unus erat supremus Rector, et Caput Ecclesiæ, hoc etiam tempore esse debet.

Tertio ex verbis Domini Jo. ult.: *Pasce oves meas* (1). Nam officium Pastoris, est officium ordinarium et perpetuum; siquidem ex natura rei tamdiu durare debet officium Pastoris, quamdiu manet ovile: ovile autem manet, et manebit usque ad Mundi consummationem; igitur eo usque successores Petri in summo isto pastoralis officio manere necesse est.

Quarto ex eodem loco. Nam cum Dominus ait Petro: *Pasce oves meas*, omnes oves suas

ei commisit, ut supra ostendimus, neque solum omnes ratione loci, sed etiam ratione temporis, cum non minus nobis quam antiquis Christus prospicere debuerit: sed Petrus non semper victurus erat in carne; igitur cum ei Dominus ait: *Pasce oves meas*, in illo omnes successores ejus allocutus est. Itaque Chrysostomus lib. II de sacerdot. cir. princ.: « Quanam, inquit, de causa ille sanguinem effudit suum? certe ut pecudes eas acquireret, quarum curam tum Petro, tum Petri successoribus committebat. » Et S. Leo serm. 2. de annivers. assumpt. suæ ad Pontif. « Manet, inquit, dispositio veritatis, et B. Petrus in accepta fortitudine præter perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit: perseverat videlicet Petrus, et vivit in successoribus suis. » Et B. Petrus Episcopus Ravennæ, in epist. ad Eutyech.: « Beatus, inquit, Petrus, qui in propria sede vivit et præsidet, præstat querentibus Fidei veritatem. »

Quinto, Ecclesia est unum corpus, et suum quoddam Caput hic in terris habet præter Christum, ut patet ex I. Cor. XII, ubi posteaquam dixit Paulus, Ecclesiam esse unum corpus, subiecit: *Non potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarii* (2), quod certe non convenit Christo; ipse enim potest dicere nobis omnibus, non estis mihi necessarii: nullum autem aliud Caput assignari potest præter Petrum, nec debet moriente Petro corpus Ecclesiæ manere sine Capite; oportet igitur aliquem Petro succedere.

Sexto, in veteri testamento successio erat summorum Pontificum. Nam Aaron successit Eleazarus, Num. XX, et Eleazarus Phinees, Jud. XX, et sic de cæteris: at sacerdotium Testamenti veteris, figura fuit sacerdotii Testamenti novi; igitur et nunc successio in Sede Petri, primi ac summi Christianorum Pontificis, conservari debet.

Denique omnia argumenta, quibus in secunda questione probatum est, regimen Ecclesiæ debere esse Monarchicum, etiam hoc probant, quod nunc agimus.

Jam vero quod iste Petri successor sit Romanus Pontifex, facile probari potest. Nullus enim est, nec fuit unquam, qui se Petri successorem ullo modo asseruerit, vel pro tali sit habitus, præter Romanum et Antiochenum Episcopum: atqui Antiochenus non successit Petro in Pontificatu Ecclesiæ to-

(1) Joan. XXI, 17. — (2) I. Cor. XII, 21.

tius, nam non succeditur nisi cedenti locum, vel per mortem naturalem, vel per mortem legitimam, id est, depositionem, vel renuntiationem: Petrus autem adhuc vivens, et Pontificatum gerens, Antiochenam Ecclesiam reliquit, et Romæ Sedem suam fixit, ut questione superiore demonstravimus; restat igitur, ut Romanus Episcopus, qui Petro in urbe Roma morienti successit, eidem in tota ipsius dignitate et potestate successerit.

Præterea. Si Antiochenus Episcopus Petro in summo Pontificatu successisset, primus Episcoporum fuisset: At Nicænum Concilium can. 6. Antiochenum Episcopum tertium Patriarcham, non primum, nec secundum esse declaravit, sicut fuerat semper, nec unquam Antiocheni Episcopi aliorum locum quasierunt.

Ut autem res hæc tota melius intelligatur, observanda sunt quedam. Primo, aliud esse successionem, aliud rationem successionis: nam successio Romani Pontificis in Pontificatum Petri ex instituto Christi est: ratio autem successionis, qua Romanus Pontifex potius quam Antiochenus, vel aliquis alius succedat, ex facto Petri initium habuit. Successio, inquam, ipsa ex Christi instituto et jure divino est, quia Christus ipse instituit in Petro Pontificatum duraturum usque ad finem Mundi; et proinde quicumque Petro succedit, a Christo accipit Pontificatum.

At vero, quod Episcopus Romanus quia Episcopus Romanus est, sit Petri successor, ex facto Petri ortum habuit, non ex prima Christi institutione. Nam potuisset Petrus nullam Sedem particularem sibi unquam eligere, sicut fecit primis quinque annis; et tunc moriente Petro, non Episcopus Romanus, neque Antiochenus successisset, sed is quem Ecclesia sibi elegisset. Potuisset quoque semper manere Antiochiæ, et tunc Antiochenus sine dubio successisset: quia vero Romæ Sedem fixit, et tenuit usque ad mortem; inde factum est, ut Romanus Pontifex ei succedat.

Et quoniam S. Marcellus Papa in epist. ad Antioch. scribit, Petrum Domino iubente venisse Romam; et S. Ambrosius in Orat. cont. Auxent., et Athanasius in Apol. pro fuga sua, dicunt, Petrum Christi jussu Romæ martyrium pertulisse; non est improbabile, Dominum etiam aperte jussisse, ut Sedem suam Petrus ita figeret Romæ, ut Romanus Episcopus absolute ei succederet. Sed

quidquid de hoc sit, saltem ista ratio successionis non est ex prima institutione Pontificatus, quæ in Evangelio legitur.

Observandum est secundo: tametsi forte non sit de jure divino, Romanum Pontificem, quia Romanus Pontifex est, Petro succedere in præfecturam totius Ecclesiæ; tamen si quis absolute petat, an jure divino Romanus Pontifex Pastor sit et Caput totius Ecclesiæ; omnino esse id asserendum. Nam ad hoc nihil aliud requiritur, quam ut ipsa successio sit de jure divino, hoc est, ut ordinarium officium Ecclesiæ universam cum summa potestate gubernandi non sit ab hominibus, sed a Deo immediate institutum: id autem ita esse, supra demonstravimus.

Observandum est tertio. Licet forte non sit de jure divino, Romanum Pontificem ut Romanum Pontificem Petro succedere; tamen id ad Fidem Catholicam pertinere: non enim est idem, aliquid esse de Fide, et esse de jure divino. Nec enim de jure divino fuit, ut Paulus haberet penulam: est tamen hoc ipsum de Fide, Paulum habuisse penulam. Etsi autem Romanum Pontificem succedere Petro, non habeatur expresse in Scripturis; tamen succedere aliquem Petro deducitur evidenter ex Scripturis: illum autem esse Romanum Pontificem, habetur ex traditione Apostolica Petri, quam traditionem Concilia generalia, Pontificum decreta, et Patrum consensus declaravit, ut postea demonstrabitur.

Observandum est postremo: Romanum Episcopatum, et Ecclesiæ universæ præfecturam, non esse duos Episcopatus, neque duas Sedes, nisi in potentia. Nam Petrus Pontifex totius Ecclesiæ a Christo institutus non adjunxit sibi Episcopatum urbis Romæ, quo modo Episcopus alicujus loci adjungit sibi alium Episcopatum, vel Canonicatum, aut Abbatiam: sed Romanæ urbis Episcopatum vexit ad summum Orbis terræ Pontificatum; quemadmodum eum Episcopatum simplex erigitur in Archiepiscopatum, vel Patriarcha est bis aut ter Episcopus, sed semel tantum, et in hujus rei signum, non datur Pontifici summo nisi unum pallium, etiamsi Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha, et summus Pontifex sit: hæc enim omnia sunt unum actu, et tantum in potentia multa.

Ex quo sequitur, ut qui eligitur Romanus Episcopus, eo ipso sit Pontifex summus Ecclesiæ totius, etiamsi forte id non expri-

mant electores. Sed jam Nili et Calvinii objectionibus respondeamus.

Prima Nili objectio. Romanus Pontifex primatum habuit a Patribus, eo quod ea civitas toti Orbi terræ imperaret, ut legitur in Conc. Chalced. act. 16. non igitur id habuit ex Petri successione.

Respondeo: decretum illud illegitimum fuisse, quod reclamantibus iis qui Concilio præsidebant factum sit. Sed de hoc plura in cap. 27.

Secunda objectio. Romanus Papa non est Apostolus, sed Episcopus tantum: non enim Apostoli Apostolos ordinarunt, sed Pastores et doctores; igitur Papa Romanus non succedit Petro in Apostolica potestate, quæ in omnem Ecclesiam erat, sed solum in Romano particulari Episcopatu.

Respondeo: in Apostolatu tria contineri. Primo, ut qui Apostolus est, sit immediatus verbi minister, ita ut ab ipso Deo doctus sit, et sacros libros scribere possit; et hoc fate-mur non convenire in Romanum Pontificem: non enim necesse est, ut quotidiè novæ revelationes habeantur, et novi libri sacri scribantur.

Secundo, ut qui Apostolus est, Ecclesiæ constituat, et Fidem propaget in iis locis, ubi nunquam fuit: et hoc ad Romanum Pontificem pertinere, et ratio et experientia ipsa nos docet. Nam ab Apostolicis temporibus, qui Ecclesiæ fundaverunt in variis partibus Orbis terræ, et adhuc hodie fundant, Romani Pontifices fuerunt.

Tertio, ut qui Apostolus est, summam habeat in omnem Ecclesiam potestatem: atque id quoque ad Romanum Pontificem pertinere contendimus ea ratione, quia Petro succedit, in quo hæc potestas ordinaria est, non delegata ut in Apostolis cæteris.

Neque Nili argumentum concludit, cum ait, Apostoli non Apostolos, sed Pastores constituerunt. Nec enim Romanum Pontificem totius Ecclesiæ Pontificem, sive Apostolicum Pontificem Apostoli creare debuerunt, cum id ipse Christus fecerit. Quare ab omnibus Patribus semper Romani Pontificis Sedes, Apostolica Sedes appellata est, et in ipso Concilio Chalcedonensi, quod Nilus citat, Act. 1, vocatur Apostolatus dignitas Papæ Romani, et Act. 16. vocatur Sedes ejus Apostolica.

Tertia objectio. Petrus Pastor et doctor

fuit totius Orbis terrarum: at Papa, et est, et vocatur solum Romanæ urbis Episcopus.

Respondeo: id falsum esse, ut ex ipso Concilio Chalcedonensi, omissis cæteris, cognosci potest. Nam Act. 3, leguntur tres epistolæ Orientalium ad Leonem, et in omnibus vocatur Leo universalis Ecclesiæ Papa, quod idem nomen habetur etiam Act. 16.

Quarta objectio. Petrus Antiochiæ et Alexandriæ Episcopos ordinavit: at id Papæ Romano non permittitur.

Respondeo: etsi hoc tempore Græcorum pertinacia id non permittit, tamen olim id Romano Pontifici licuisse. Nam in Concilio Chalcedonensi, Act. 7, legitur, Maximum Episcopum Antiochenum ideo receptum a Concilio, quia a S. Leone in Episcopatu confirmatus fuerat: et Liberatus in Breviar. cap. 21. ac Joannes Zonaras in Justiniano scribunt, ab Agapito Romano Pontifice Anthimum depositum fuisse ab Episcopatu Constantinopolitano, et in ejus locum ab eodem Pontifice Menam ordinatum. Sed de his plura infra suo loco.

Quinta objectio. Quidquid Petrus dixit aut scripsit oraculum est Spiritus sancti: at id Papæ non convenit; non igitur Papa habet omnes prærogativas Petri.

Respondeo: neque id nos contendimus.

Sexta objectio. Petro sine conditione dictum est: *Quidquid ligaveris, erit ligatum* etc. (1) at Papæ Romano Petrus præscripsit, ut id solum liget, aut solvat, quod merito ligandum aut solvendum est.

Respondeo: nihil hoc argumento aliud probari, quam Nilum istum vere fuisse Græcum, id est, levem et garrulum. Quis enim unquam audivit, licuisse Petro id ligare quod merito ligandum non esset: et ubi habetur illa præscriptio Petri ad Papam quam Nilus profert?

Objicit primo Calvinus lib. IV, cap. 6. Instit. §. 8. Non sequitur, si Petrus duodecim Apostolis initio præfuit, nunc toti Orbi debere aliquem præesse: nam pauci facile et utiliter ab uno reguntur; multa vero millia non nisi a multis gubernari possunt.

Respondeo: in primis Petrum non 12 Apostolis tantum præfuisse, sed etiam multis millibus Christianorum; nam Jo. ult. non tantum 12 Apostolos, sed omnes oves suas

(1) Matth. XVI, 19.

Christus Petro commisit. Legimus autem Act. II crevisse oves Petri ad tria millia, et Act. IV ad quinque millia in sola Hierosolyma. Deinde, quo sunt homines plures, eo magis indigent uno Rectore, a quo in unitate contineantur. Sed de hoc in prima questione dictum est.

Secundo objicit ibid. §. 11. Si ideo Romæ est Sedes summi Pontificatus, quia Petrus Apostolus Romæ Pontificatum gerens defunctus est; ergo Pontificatus Judaici sedes debuit semper esse in deserto, quia ibi Moses et Aaron Pontificatum gerentes mortui sunt; et Sedes Pontificalis Christianorum Hierosolymis esse deberet, quia ibi Christus summus Pontifex obiit.

Respondeo ex dictis: non ideo Romæ esse Sedem Pontificalem, quia Petrus Romæ obiit, sed quia Romanus Episcopus fuit, nec Sedem ex Roma unquam alio translulit. Moses autem, et Aaron non fixerunt in deserto sedem, sed ibi in itinere cum essent mortui sunt: sicut etiam Christus non fixit Sedem Hierosolymis, nec in ullo particulari loco, ut supra diximus.

Tertio objicit ibidem §. 12. Privilegium hoc de primatu totius Ecclesiæ, vel est locale, vel personale, vel mixtum. Si primum; ergo cum semel fuerit concessum Antiochiæ, non potest ab ea tolli, etiamsi inde Petrus recesserit, et alibi mortuus sit. Si secundum; ergo nihil ad locum; igitur nihil juris habet Roma in Pontificatu magis, quam alia civitas. Si tertium; ergo non sufficit esse Romanum Episcopum ad hoc ut aliquis habeat Primatum: nam si est privilegium partim locale partim personale, non datur loco, nisi pro tempore quo in eo est talis persona, id est, Petrus.

Respondeo: ex prima Christi institutione dignitatem Pontificalem fuisse personalem: tamen ex facto Petri factam esse postea localem seu potius mixtam, neque id sine divino nutu. Dico fuisse initio personalem, quia a Christo non fuit alligata ulli certo loco, sed in personam Petri absolute collata: sic autem personalem fuisse affirmo, ut tamen publica, non privata fuerit.

Privilegia personalia privata dicuntur, quæ dantur alicui personæ pro se tantum: publica vero, quæ dantur pro se et successoribus. Quia tamen postea Petrus Romæ Sedem fixit, factum est hoc privilegium

etiam locale, et proinde mixtum: nam est alligata Romanæ urbi, donec Petri successores Romæ Sedem retinent. Nam si divino jussu Sedes alio transferretur, non essent amplius Romani Episcopi totius Ecclesiæ Episcopi, si transferretur, inquam, ipsa Sedes, ita ut qui nunc sunt Romani Pontifices alicujus alterius loci Episcopi dicerentur: non enim sola absentia Pontificum ab urbe, Sedem transferre dicitur. Atque hæc ex hypothesi dicta sunt: non enim credimus unquam futurum, ut Petri Sedes alio transferatur.

Quarto objicit ibidem §. 13. Si Romanus Pontifex, quia succedit Petro, est primus Episcopus; debet igitur esse Ephesinus, II, Hierosolymitanus, III, et sic de cæteris: at videmus secundum fuisse Alexandrinum, qui nulli Apostolo successit: Ephesinum autem ne extremo quidem angulo hæreere potuisse.

Respondeo: ordinem et numerum Patriarchalium Sedium non pendere ex dignitate priorum Episcoporum, alioqui non tres, sed duodecim fuissent pro numero Apostolorum: sed ex sola Petri dignitate et voluntate, ut ex Anacleto, Leone, Gelasio, et Gregorio ostendimus in quest. 3. in prerogativis Petri.

Quinto objicit eodem lib. IV, cap. 7. §. 28, si quæ dicuntur Petro intelliguntur dicta etiam successoribus; ergo fateri debent Romani Pontifices se omnes esse Satanas: nam hoc est dictum Petro Matth. XVI. in eodem loco, ubi dictum est ei: *Tibi dabo claves regni calorum* (1).

Respondeo. Ea quæ dicuntur Petro in triplici esse differentia: quædam enim dicuntur ei pro se tantum, quedam pro se et omnibus Christianis: quædam pro se et successoribus; id quod evidenter colligitur ex ratione diversa, qua ei dicuntur. Nam quæ dicuntur ei, ut uni ex Fidelibus, certe omnibus Fidelibus dicta intelliguntur. Ut Matth. XVIII: *Si peccaverit in te frater tuus etc.* (2). Quæ dicuntur ei ratione aliqua propria personæ ipsius, ei soli dicuntur, ut: *Vade post me Satana. Et: Ter me negabis* (3): ista enim dicuntur ei ratione propriæ imbecillitatis et ignorantiae. Quædam denique dicuntur ei ratione officii pastoralis, quæ proinde dicta intelliguntur omnibus successoribus, ut: *Pasce oves meas. Et: Confirma*

fratres tuos. Et: Quodcumque ligaveris etc. (1) Argumenta Lutheri levissima sunt, et ex dictis facillime a quovis solvi possunt: et præterea diligenter solvuntur ab Eekio, Fabbro, Roffensi, et Cajetano, quorum libri sunt in omnium manibus, ideo ea prætermitto.

CAPUT XIII.

Idem probatur ex Conciliis.

Secundo loco probandus est Romani Pontificis primatus ex Conciliis. Et quidem Lutherus lib. de pot. Papæ, et Illyricus in lib. cont. Primat., et Calvinus lib. IV Inst. cap. 7, §. 1 dicunt, contra nos aperte pugnare VI Canonem Nicæni Concilii, in quo assignatur Romano Pontifici certa regio gubernanda, eaque perexigua, declaraturque unus ex Patriarchis, non autem Caput aliorum; pro nobis autem nullius Concilii testimonium invenire potuerunt. At sunt nihilominus illustrissima Conciliorum generalium testimonia pro Romani Pontificis primatu, ex quibus aliqua ita generalia fuerunt, ut in eis Græci et Latini interfuerint. Quod est notandum contra Græcorum levitatem et pertinaciam.

Primum ergo habemus Nicænum Concilium, et illum ipsum VI Canonem, quem adversarii objiciunt: sed explicatione aliqua indiget iste canon, ut argumentum inde sumi possit. Igitur VI Canon Nicæni Concilii sic habet in tom. Conc. quæ hodie exstant: « Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Lybia, et Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem et Episcopo Romano parilis mos est. »

Sunt autem circa hunc Canonem aliqua notanda.

Primo ex Nicolao I in epist. ad Michael. Concilium Nicænum nihil statuisse circa Romanam Ecclesiam, quoniam potestas ejus, non ab hominibus, sed a Deo est; sed tantum ex forma Romanæ Ecclesiæ constituisse statum aliarum Ecclesiarum. Non enim dicit Concilium: « Habeat Romanus Episcopus hujus vel illius regionis administrationem »,

sed ait: « Habeat Episcopus Alexandrinus curam Ægypti, et Lybiæ, quoniam Romanus Episcopus ita consuevit. » Ubi aperte Romana Ecclesia fit regula aliarum, et nihil circa eam proprie statuitur. Itaque errant Calvinus, Illyricus, Nilus, et cæteri, qui dicunt, a Concilio Nicæno certos fines assignatos Romano Episcopo, ut nimirum solum curam gerat suburbanarum Ecclesiarum.

Secundo est observandum, in libris vulgaris deesse initium hujus Canonis, quod tale est: « Ecclesia Romana semper habuit primatum, mos autem perduret etc. » Sic enim iste canon citatur in Concilio Chalcedonensi, act. 16, a Paschasio Episcopo. Sic etiam veritè ex Græco ante annos circiter mille Dionysius quidam Abbas, ut Alanus Copus annotavit in I. Dial. Quocirca in eodem Concilio Chalcedonensi, act. 16, post lectum hunc Canonem VI Nicæni Concilii, judices dixerunt: « Perpendimus omnem primatum et honorem præcipuum, secundum Canones, antiquæ Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conservari. »

Observandum est tertio, illa verba: « Quoniam talis est Episcopo Romano consuetudo », quatuor modis exponi solere.

Primo, exponit Rufinus lib. X hist. Eccles. cap. 6. decretum esse a Concilio, ut Alexandrinus Episcopus habeat curam Ægypti, sicut habet Episcopus Romanus curam suburbanarum Ecclesiarum.

At falsa expositio est: nam si Episcopus Romanus est primus et præcipuus Patriarcha; quomodo credibile est illi assignatam angustissimam regionem, aliis autem Patriarchis minoribus latissimam? Nam Antiochenus habuit totum Orientem; Alexandrinus tres amplissimas provincias: Ægyptum, Lybiam, et Pentapolim; Romanus autem habuisset tantum suburbanas Ecclesias, id est, sex Episcopatus Romæ vicinissimos. Deinde, illa particula *quoniam* rationalis particula est: non est autem bona ratio, ut Episcopus Alexandrinus trium provinciarum curam gerat, quia Romanus Episcopus curam gerit suburbanarum Ecclesiarum; igitur aut ratio Concilii nihil valet, aut non recte Concilii sententiam Rufinus exposuit. Denique, Concilium Nicænum, nec ut citatur in Concilio VI Carthaginiensi, nec ut legitur in Concilio Chalcedonensi, act. 16, nec ut habetur in proprio loco in tom. Conc., nec ut est apud

(1) Matth. XVI, 19. — (2) Matth. XVIII, 15. — (3) Matth. XVI, 23; Ibid. XXVI, 34.

(1) Joan. XXI, 17; Matth. XVI, 19; Luc. XXII, 32.